

ВТОРО СРЕДНО УЧИЛИЩЕ „НИКОЛА ЙОНКОВ ВАПЦАРОВ“
Монтана, ул. „Цар Иван Александър“ № 35,
тел. 096-305698, 302452, факс 096-305698
e-mail: info-1201004@edu.mon.bg, www.vtoro-montana.com

Утвърждавам:

Директор:

/Елка Станева/

Заповед № РД-13-1347/02.09.2024 г.

**УЧИЛИЩНА ПРОГРАМА
ЗА ГРАЖДАНСКО, ЗДРАВНО,
ЕКОЛОГИЧНО И ИНТЕРКУЛТУРНО
ОБРАЗОВАНИЕ ПО
НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА „БЕЗ СВОБОДЕН ЧАС“
МОДУЛ „БЕЗ СВОБОДЕН ЧАС В УЧИЛИЩЕ“**

За учебната 2024/2025 г.

Училищната програма за гражданско, здравно, екологично и интеркултурно образование е разгледана и приета на Педагогически съвет, проведен на 02.09.2024 г. и е утвърдена със заповед на директора № РД-13-1347/02.09.2024 г. Документът е към Стратегията за развитие на Второ СУ „Н. Й. Вапцаров“ и се актуализира ежегодно при необходимост.

I. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ:

- Програмата е съставена съгласно държавния образователен стандарт за гражданско, здравно, екологично и интеркултурно образование – Наредба №13/21.09.2016 г.
- Програмата е изготвена след анализ на потребностите на училищната общност и определяне на приоритети, свързани с реализирането на целите на гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование.
- Програмата определя институционалните политики за реализиране на ДОС по Наредба №13/21.09.2016 г.
- Настоящата програма се прилага и по отношение реализацията на дейностите, свързани с работата по Национална програма „Без свободен час“, модул „Без свободен час в училище“ при отсъстващи от работа учители във връзка с ползването на отпуск съгласно Глава осма, Раздел I от Кодекса на труда (КТ).

1. СЪЩНОСТ:

- Гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование са взаимно свързани и формират интердисциплинарен комплекс, насочен към придобиване на социални, граждански и интеркултурни компетентности и на компетентности, свързани със здравето и поддържането на устойчива околна среда. Както и за формиране на гражданско съзнание и добродетели и е свързано със знания за устройството на демократичното общество, за правата и задълженията на гражданина и с умения и готовност за отговорно гражданско поведение.
- Гражданското образование е насочено към формиране на гражданско съзнание и граждански добродетели и е свързано със знания за устройството на демократичното общество, за правата и задълженията на гражданина и с умения и готовност за отговорно гражданско поведение.;
- Здравното образование е насочено към развитие на умения за създаване или поддържане на здравословен стил и условия на живот и за доброволното адаптиране към поведение, благоприятстващо здравето.;
- Екологично образование е насочено към формиране на екологична култура, екологично съзнание и екологично поведение в тяхната взаимна връзка с оглед познаване на екологичните закони, защита, подобряване, управление и разумно използване на природните ресурси, както и опазване на природната среда и на екологичното равновесие.;
- Интеркултурното образование е насочено към усвояване на знания за различни измерения на културните идентичности и за основни характеристики на интеркултурните отношения, формиращо позитивно отношение към разнообразието във всички области на човешкия живот, както и умения и нагласи за конструктивни взаимодействия в мултикултурна среда.;

2. ЦЕЛИ НА ГРАЖДАНСКОТО, ЗДРАВНОТО, ЕКОЛОГИЧНОТО И ИНТЕРКУЛТУРНОТО ОБРАЗОВАНИЕ:

Целите на гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование са:

1. изграждане на автономна и активна личност, която:

- разбира и отстоява общочовешките ценности, ценностите на демокрацията и човешките права, участва в гражданския, политическия и социалния живот по отговорен, съзидателен и ефективен за себе си и за обществото начин;
- познава институциите, структурата и процедурите на демократичното общество, икономическите и политическите реалности на глобализацията се свят;
- зачита значимостта на всяка човешка личност в многообразието от нейните идентичности, признава правото и ценността на различието, приема равнопоставеността на всички в общото социално пространство;

- осъзнава и цени своята културна идентичност;
  - взаимодейства с членовете на семейството си, общността и другите хора по конструктивен и уважителен начин;
  - изразява обосновано и критично гражданската си позиция;
  - взема самостоятелни решения относно своето развитие, проявява инициативност и способност да си поставя цели, да планира и да обосновава действията си;
  - носи отговорност за поведението си и оценява влиянието на постъпките си за своя живот и този на другите хора;
  - подбира адекватна информация, продукти и услуги за подобряване на здравето и поддържа здравословен начин на живот за себе си и за околните;
  - познава и спазва нормите за екологична култура и поведение с оглед опазване на природата и създаване на устойчива околна среда;
  - познава механизмите на публичните институции и гражданското общество за прилагане на споделена отговорност за опазване на околната среда и проявява готовност за участие в тях;
  - умее да прави връзки между отделни сфери на обществения живот и да разбира причините за социалните неравенства, екологичните и глобалните предизвикателства;
2. функциониране на всяка образователна институция като автономна, активна и саморазвиваща се общност, която:
- възпитава в демократичните ценности;
  - насърчава инициативност, отговорност, солидарност, социална чувствителност и критичност у всички участници в образователната система;
  - утвърждава устойчива, включваща, демократична и здравословна среда, свободна от различните форми на агресия и дискриминация;
  - изгражда и поддържа позитивен психологически климат и възможности за избори, свързани със здравето, екологията, гражданското участие, межкултурната толерантност, взаимното разбиране, зачитане и уважение;
  - създава позитивна образователна среда за диалог между представителите на различните културни общности в зависимост от тяхната възраст и компетентности, включително и чрез формите на ученическото участие и самоуправление.

3.НАЧИНИ И ФОРМИ НА ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА ГРАЖДАНСКОТО, ЗДРАВНОТО, ЕКОЛОГИЧНОТО И ИНТЕРКУЛТУРНОТО ОБРАЗОВАНИЕ:

- Във Второ СУ „Никола Й. Вапцаров“ гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование се осъществява интегрирано в обучението по образователните направления.
- В училищното образование гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование се осъществяват и:
  - в часа на класа, включително и чрез ученическото самоуправление;
  - в заниманията по интереси в рамките на целодневна организация на учебния ден;
  - в рамките на дейностите по обща подкрепа за личностно развитие по реда и при условията на държавния образователен стандарт за приобщаващото образование;
  - училищна програма „Без свободен час в училище“;
  - работа по проекти
- Гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование в часа на класа освен чрез обучение за придобиване на компетентностите, посочени в рамковите изисквания по чл. 14, ал. 2 от Наредба № 13 от 21 септември 2016 г. за гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование, се осъществяват чрез занимания, дейности и проекти по тематични области, свързани със:
  1. патриотичното възпитание и изграждането на националното самочувствие;

2. толерантността и интеркултурния диалог;
3. финансовата и правната грамотност, в т.ч. избор на първо работно място;
4. военното обучение и защитата на Родината;
5. безопасността на движението по пътищата;
6. защитата на населението при бедствия и аварии и оказване на първа помощ;
7. превенция на насилието, справяне с гнева и агресията и мирно решаване на конфликти;
8. превенция на тероризма и поведение при терористична заплаха;
9. превенция и противодействие на корупцията;
10. електронното управление и медийната грамотност.

II. ЗАДАЧИ:

1. Изграждане на култура на поведение в ученическата общност и готовност за участие в общоучилищния живот.;
2. Изграждане на здравна и екологична култура.;
3. Свободен и самостоятелен избор на професионален път на развитие и реализация.;
4. Изграждане на национално самочувствие и отговорност у учениците, възпитание на инициативност и подготовка за пълноценен живот.;
5. Противодействие на агресивността, насилието и настъплението на секти.

III. ДЕЙНОСТИ И МЕРОПРИЯТИЯ:

Възпитаване на дисциплинираност и гражданско поведение чрез:

1. Учебната, тренировъчна, извънкласната и извънучилищната дейност.
срок: през учебната година
отг.: кл. р-ли, учители и възпитатели
2. Провеждане на часа на класа на базата на рамковия план за провеждане на часа на класа с участие и на учениците чрез дейности за последователно развитие на класа като общност и за ученическо самоуправление на ниво паралелка, клас, училище.
3. Ученическо самоуправление и представителство чрез организиране на доброволчески дейности във и извън училище, мероприятия и кампании относно опазването на околната среда, правата на човека, толерантността и други. Организиране на училищни празници, кампании и събития съобразно календара на световните, международните, европейските, националните, общинските, местните, професионалните и културните дати и празници и Училищния план за отбелязване на важни дати и събития;

Подкрепящи здравето:

- 28.09. – Европейската седмица на спорта под надслов „БЪДИ АКТИВЕН“
- 01. 12. – Световен Ден за борба срещу СПИН – ежегодни мероприятия, организирани от учениците в училището съвместно с БМЧК;
- Последният ден преди пролетната ваканция – Училищен спортен празник;
- 17. 05. - Национален Ден на спорта – да се отбележи в часовете по ФВС по преценка на учителите.
- 31. 05. – Световен Ден без тютюнопушене – беседа с презентации в ЧК

Подкрепящи толерантността:

- 16. 11. – Международен Ден на толерантността – беседа в ЧК, изработване на табла в часовете по изобразително изкуство.
- 27.01. – Международен ден на възпоминание на жертвите от Холокоста
- 25.02. – Световен ден за борба с тормоза в училище – мероприятия, свързани с Деня на розовата фланелка.
- 09.03. – Отбелязване на Деня на спасяването на българските евреи.

Подкрепящи социалната чувствителност:

- 18. 11. – Световен Ден в памет на жертвите на катастрофи

Подкрепящи правата на човека

- 01.06. - Международен Ден на детето
- 02. 04. - Международен ден на Детската книга

Подкрепящи опазването на околната среда:

- 22. 03. - Световен ден на Земята (водата)

Тематични области, съгласно Приложение №5:

№	Тематични области	Теми	Минимален брой часове по тематични области и класове
1.	Патриотично възпитание и изграждане на националното самочувствие	Национални и официални празници: Ден на народните будители Трети март Ден на българската просвета и култура и на славянската писменост Официални празници на РБ: Коледа Великден	I– IV клас – 4ч. V–VII клас –4ч. VIII клас – 4ч. IX клас – 4ч. X клас – 4ч. XI клас – 4ч. XII клас – 4ч.
2.	Толерантност и интеркултурен диалог	Зачитане на личността на другия Аз и другите Светът около мен Уважаване и разбиране на межкултурните различия Празници и обичаи в различните религии	I–IV клас – 1ч. V–VII клас –2ч. VIII клас – 1ч. IX клас – 1ч. X клас – 1ч. XI клас – 1ч. XII клас – 1ч.
3.	Финансова и правна грамотност, вкл. и „Моего първо работно място“	Нужди и желания Приходи и разходи в семейството Правата на човека Конституция на РБ Права и задължения на гражданите Международни институции в защита на човешките права Права в България и ЕС	VIII клас – 2ч. IX клас – 2ч. X клас – 2ч. XI клас – 2ч. XII клас – 12ч.
4.	Военно обучение и защита на родината	IX клас: Задължения на гражданите на РБ по отбрана на страната. Същност и съдържание на гражданско-военните задължения Оказване помощ на населението от въоръжените сили при кризи от военен характер Действия за оцеляване при актове, извършвани от терористични, екстремистки и престъпни групи и военни действия, както и при откриване на невзривени боеприпаси Защита на критичната инфраструктура и участие на въоръжените сили в спасителни и евакуационни действия X клас:	X клас – 5ч. XI клас – 5ч.

		<p>Въоръжени сили на РБ – история и настояще Мисии и задачи на въоръжените сили на РБ; Участие в операции и мисии извън територията на страната Същност, цели и задачи на резерва на въоръжените сили на РБ Въоръжение и екипировка на военнослужещите във видовете въоръжени сили Приемане на служба във въоръжените сили</p>	
5.	Безопасност на движението по пътищата	<p><u>I клас</u> Моят безопасен път до училище и обратно Моят робот знае безопасен път до училище Пешеходна пътека Аз не пресичам сам Пътен светофар за регулиране на движението на пешеходците Двуколесни пътни превозни средства за деца Знам къде съм Знам къде са пътните превозни средства Знам къде са другите</p> <p><u>II клас</u> Улиците до моето училище Моят робот знае къде да пресича Алгоритъм за безопасно пресичане Пътен светофар за регулиране на движението на превозните средства Отивам на училище с автобус, трамвай, тролейбус, лек автомобил Виждам и чувам пътните превозни средства</p> <p><u>III клас</u> Път. Елементи на пътя Велосипед Пътен светофар за велосипедисти. Безопасни места за управление на велосипед Моят робот спазва сигналите на светофара Знам къде са пътните превозни средства</p> <p><u>IV клас</u> Пътни знаци, пътна маркировка. Кръстовища. Пътни превозни средства, използвани в селското стопанство. В населено място. Извън населено място Виждам пътните превозни средства Чувам пътните превозни средства</p> <p><u>V клас</u> Пътна среда. Пътна мрежа. Скоростен път. Автомобилен път Пътни превозни средства. Видове ППС. Моторни превозни средства. Пътна сигнализация. Сигнализиране на движението</p>	<p>I клас – 9ч. II–IV клас – 6ч. V–VII клас – 5ч. VIII клас – 4ч. IX клас – 4ч. X клас – 4ч. XI клас – 1ч. XII клас – 1ч.</p>

	<p>с пътни знаци. Предупредителни пътни знаци за опасност, пътни знаци относно предимство и пътни знаци за въвеждане на забрана и отменяне на въведената забрана.</p> <p>Поведение на пътя. Конфликти на пътя. Конфликти на пътя.</p> <p>Перцептивни умения за безопасно поведение на пътя. Прогнозиране на пътнотранспортна обстановка. Виждам-предвиждам</p> <p><u>VI клас</u></p> <p>Пътищата в Р. България. Видове пътища. Пътна мрежа</p> <p>Сигнализиране на движението с пътни знаци.</p> <p>Пътни знаци със задължителни предписания, със специални предписания и даващи допълнителна информация</p> <p>Правила и култура на поведение на пътя. Специални моторни превозни средства.</p> <p>Моторни превозни средства със специален режим на движение.</p> <p>Правила и култура на поведение на пътя.</p> <p>Конфликти на пътя. Алкохол.</p> <p>Перцептивни умения за безопасно поведение на пътя. Зрение и безопасност на движение. Сензорни характеристики на зрението.</p> <p><u>VII клас</u></p> <p>Пътна среда. Ориентиране при пътуване. Карта на пътищата в България и автомобилна навигация.</p> <p>Моторни превозни средства на две колела. Мотопед.</p> <p>Правила и култура на поведение Пътна сигнализация. Пътни знаци за оказване на направления, посоки, обекти и др., допълнителни табели</p> <p>Конфликти на пътя. Скорост. Пътнотранспортни произшествия</p> <p>Перцептивни умения за безопасно поведение на пътя. Зрение и безопасност на движение. Сензорни характеристики на зрението.</p> <p><u>VIII клас</u></p> <p>Движение извън населено място през деня. Ж.П прелези. Маневри на пътя.</p> <p>Движение извън населено място през нощта и при различна видимост</p> <p>Пътна среда. Превозни средства. ППС и МПС.</p> <p>Системи за пасивна и активна безопасност.</p> <p>Правила и култура на поведение на пътя.</p> <p>Движението през отделните части на денонощието в извън населените места Основни правила на движението през отделните части на денонощието в извън населените места</p>	
--	---	--

		<p><u>IX клас</u> Елементи на пътя Пътна маркировка Безопасност на движение по пътищата Пътни знаци. Превозни средства Безопасност на движение по пътищата.Правила и култура на поведение на пътя.</p> <p><u>X клас</u> Нормативно регулиране на движението по пътищата. Категоризация на МПС. Правоспособност на водачите, Категории МПС и свидетелства за тяхното управление Нормативно регулиране на движението по пътищата. Принудителни административни мерки. Административни наказания за нарушителите Култура на поведение на пътя. Влияние на алкохола, наркотиците и други упойващи вещества при управление на МПС Култура на поведение на пътя. Поведение на контролните органи при констатиране на нарушения от водачите на пътя.</p> <p><u>XI клас</u> Траспортна култура и дисциплина на пешеходците и водачите. Особени правила за някои участници в движението Пътнотранспортни произшествия. Правомощия на органите за контрол на движението по пътищата.</p> <p><u>XII клас</u> Траспортна култура и дисциплина на пешеходците и водачите. Пътно-транспортни произшествия – рискове и злополуки на пътя. Правомощия на органите за контрол на движението по пътищата.</p>	
6.	Защитата на населението при бедствия и аварии и катастрофи; оказване на първа помощ	<p>I клас Силен вятър (ураган), смерч Гръмотевична буря, мълния Огънят – приятел и враг на човека Понятие за първа помощ</p> <p>II клас Снежна буря Земетресение Източници на запалване Преохлаждане и измръзване. Изгаряния</p> <p>III клас Наводнение, порой, свлачище Опасности от пожар в горите и селското стопанство Отравяния</p> <p>IV клас</p>	<p>I–IV клас – 4ч. V–VII клас – 5ч. VIII клас – 5ч. IX клас – 5ч. X клас – 5ч. XI клас – 3ч. XII клас – 3ч.</p>

	<p>Индивидуални средства за защита</p> <p>Сигнали за оповестяване на населението при възникване на бедствия и аварии</p> <p>Отравяния</p> <p>Дишане и сърдечна дейност</p> <p>V клас</p> <p>Поведение и действие на учениците при различни замърсявания</p> <p>Поведение при пожар в жилищни и обществени сгради</p> <p>Психологическа помощ и подкрепа при природни бедствия, аварии и катастрофи</p> <p>VI клас</p> <p>Сигнали на Гражданска защита</p> <p>Правила за действия по сигналите на Гражданска защита</p> <p>Пожарна опасност на веществата и материалите</p> <p>Подходящи действия при стрес и паника</p> <p>VII клас</p> <p>Отровни вещества</p> <p>Защита от отровни вещества</p> <p>Процес на горене</p> <p>Средства за пожарогасене</p> <p>Поведение при пожар</p> <p>VIII клас</p> <p>Опасни вещества и материали</p> <p>Пожари. Самозапалване и самовъзпламеняване</p> <p>Поведение при спасяване в различни критични ситуации</p> <p>Първа помощ при биологично замърсяване</p> <p>Правила за поведение и действие на учениците при бедствия, аварии и катастрофи. Проиграване на плана за евакуация</p> <p>IX клас</p> <p>Опасни строителни вещества и материали</p> <p>Опасни полимерни вещества и материали</p> <p>Поведение при спасяване в различни критични ситуации</p> <p>Първа помощ при слънчев и топлинен удар</p> <p>Правила за поведение при бедствия, аварии и катастрофи. Проиграване на плана за евакуация</p> <p>X клас</p> <p>Защита от продуктите на горене</p> <p>Опасни вещества и материали</p> <p>Поведение при спасяване в различни критични ситуации</p> <p>Първа помощ при загуба на съзнание</p> <p>Правила за поведение при бедствия, аварии и катастрофи. Проиграване на плана за евакуация</p> <p>XI – XII клас</p>	
--	--	--

		Индивидуални и колективни средства за защита – употреба и поведение при пожар в обществена сграда Загуба на съзнание, клинична и биологична смърт /признаци, разпознаване и поведение/ Правила за поведение при бедствия, аварии и катастрофи. Проиграване на плана за евакуация	
7.	Превенция на насилието, справяне с гнева и с агресията; мирно решаване на конфликти	Разпознаване на чувства и емоции Техники за овладяване на емоциите Вербално и невербално общуване Справяне с агресията Превенция на насилието в училище Мирно решаване на конфликти	I–IV клас – 1ч. V– VII клас-2ч. VIII клас – 2ч. IX клас – 2ч. X клас – 2ч. XI клас – 2ч. XII клас – 2ч.
8.	Превенция на тероризма и поведение при терористична заплаха; киберзащита	Поведение при терористична заплаха Антитерористични органи Безопасно сърфиране в интернет (киберзащита)	I – IV клас – 1ч. V–VII клас -2ч. VIII клас – 2ч. IX клас – 2ч. X клас – 2ч. XI клас – 2ч. XII клас – 2ч.
9.	Кариерно ориентиране	Първият избор на професия Какъв искам да стана Желани професии Моята успешна реализация	IV клас – 1ч. VII клас – 1ч. X клас – 1ч.
10.	Превенция и противодействие на корупцията	Разпознаване на корупцията Противодействие на корупцията Антикорупционни органи	V–VII клас- 1ч. VIII клас – 2ч. IX клас – 2ч. X клас – 2ч. XI клас – 2ч. XII клас – 2ч.
11.	Електронно управление и медийна грамотност		IV–VII клас-1ч. IX клас – 1ч. X клас – 1ч. XI клас – 4ч.

- В таблицата е посочен минималният брой часове за занимания и дейности по посочените тематични области. В зависимост от спецификата на класа, възрастта на учениците и конкретния контекст е възможно и комбиниране на теми и дейности от различни тематични области.
- В остатъка от часове, предвидени за часа на класа, се осъществяват занимания и дейности, свързани с гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование, за развитие на класа като общност, за ученическото самоуправление и др.
  - 1.Провеждане на спортни мероприятия и турнири.
срок: през учебната година
отг.: учители по ФВС
- Възпитаване на национално самочувствие и продължаване на националните традиции.
  - 1.Честване на всички национални и училищни празници
срок: през учебната година
отг.: кл. ръководители, ученически съвет

2. Запознаване и спазване на задължителните символи на Р. България и българското училище - национално и училищно знаме, държавен химн, герб, език, конституция.

срок: през учебната година

отг.: класни ръководители

3. Изграждане на система за сътрудничество на родители, училищно настоятелство, културни институции, фирми, организации и др., имащи отношение към възпитанието на младите хора

срок: през учебната година

отг.: класни ръководители

● Здравно образование и екологично възпитание на учениците

1. Провеждане на здравни беседи на учениците

срок: през учебната година

отг.: медицинско лице

2. Разглеждане на здравни теми в часа на класа - сексуална култура, наркомания, алкохолизъм, справяне със стреса, здравословен начин на живот и др.

срок: през учебната година

отг.: класни ръководители

● Възпитаване в интеркултурна среда

1. Провеждане на беседи, свързани със създаване на климат за сътрудничество на етническите и културните групи в класа в часа на класа

срок: през учебната година

отг.: класни ръководители

2. За повишаване нивото на общообразователната подготовка на учениците се организира допълнително обучение в групи по Проект „Подкрепа за успех“

срок: през учебната година

отг.: ръководителите на групи

3. Организиране на изложби, посветени на обичаите и традициите на различните етноси

срок: май 2025 г.

отг.: учителите в начален етап; учителите в ЦОУД

I. РАМКОВИ ИЗИСКВАНИЯ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ОБУЧЕНИЕТО ПО ГРАЖДАНСКО, ЗДРАВНО, ЕКОЛОГИЧНО И ИНТЕРКУЛТУРНО ОБРАЗОВАНИЕ:

1. Рамковите изисквания за резултатите от обучението по гражданско, здравно, екологично и интеркултурно образование са насочени към надграждане и разширяване на изискванията за резултатите от обучението, определени в държавния образователен стандарт за предучилищното образование, за общообразователната подготовка и за профилираната подготовка.
2. Рамковите изисквания за резултатите от обучението по всеки един от елементите на интердисциплинарния комплекс са определени, както следва:
  - по гражданско образование – в приложение № 1;
  - по здравно образование – в приложение № 2;
  - по екологично образование – в приложение № 3;
  - по интеркултурно образование – в приложение № 4 от Наредба №13.
3. Рамковите изисквания за резултатите от обучението са ориентир за разработване на програмни системи, както и на учебни програми за придобиване на разширена и/или на допълнителна подготовка, както и в часа на класа, в рамките на целодневната организация или в дейностите в центровете за подкрепа за личностно развитие, съобразно проучените интереси и потребности на учениците и преценката на учителя.

- Учителите по своя преценка използват, комбинират и адаптират рамковите изисквания за резултатите от обучението съобразно проучените интереси и потребности на учениците.

II. КОНТРОЛ:

- Контролът по провеждането на възпитателната работа се осъществява от директора на училището и заместник-директора по учебната дейност.
- На контрол подлежи цялостната възпитателна дейност, съгласно настоящата програма и плана за контролната дейност на директора и заместник-директора по учебната дейност.
- Резултатите от изпълнението на програмата се отчитат на заседание на педагогическия съвет.

III. ПРИМЕРНИ ТЕМИ ПО ГРАЖДАНСКО, ЗДРАВНО, ЕКОЛОГИЧНО И ИНТЕРКУЛТУРНО ОБАЗОВАНИЕ ЗА ЧАСОВЕТЕ, КОИТО НЕ СЕ ВОДЯТ ОТ УЧИТЕЛИ СПЕЦИАЛИСТИ, ПО ВРЕМЕ НА ЗАМЕСТВАНЕ НА ОТСЪСТВАЩ УЧИТЕЛ:

ГРАЖДАНСКО ОБРАЗОВАНИЕ
1. Самовъзпитание на волята "Изгради се сам"
2. Заедно срещу домашното насилие
3. Правилата на обществото – гаранция за сигурен живот
4. Трафикът на хора или съвременното робство
5. Правете това, което позволяват възможностите ви
6. Укротяване на гнева.
7. Етническа, религиозна и езикова принадлежност
8. Пристрастяване към хазартни игри, интернет – как да се спасим
9. Агресията – норми и отклонения.
10. Семейството и формиране на агресивно поведение.
11. Малолетни, непълнолетни и пълнолетни – права и задължения
12. Конфликтите – как да ги разрешаваме
13. Етикеция, култура на поведение на обществено място
14. Свободното време и хоби
15. Световните религии.
16. Методи на сектите и травми, нанесени от тях
17. Символи на Република България
18. Права и отговорности на българския граждани – какво зная и какво не зная
19. Празници, обреди и ритуали
20. Манастирите в България – огнища за запазване на българщината
21. Ценностна система. Видове ценности.
22. Обществено значение на различните професии и техния принос за общото благополучие.
23. Медиите и глобалната мрежа в обществения живот
24. Общуване между родители и деца
25. Заедно срещу домашното насилие
26. Информираност, избор, манипулация и политика
27. Как се формира личността
28. Обществено поведение
29. Как да отстоявам правата си, без да нарушавам правата на другите
30. Деца без родителски грижи

ЗДРАВНО ОБРАЗОВАНИЕ
1. Здравето като ценност и качество на живота
2. Изкуството да сме здрави
3. Режим на хранене
4. Здравословна храна
5. И кафето, и чайт могат да бъдат вредни
6. Хранителни разстройства - анорексия, булимия, преяждане
7. Храната - приятел или враг
8. Наркотиците - илюзия, страдание, престъпност
9. Промени в моето тяло
10. Интимност и интимни отношения
11. Болести, предавани по полов път
12. Методи на контрацепция
13. Не на тютюнопушенето
14. Лична хигиена
15. Спортувайте преди всичко за здраве
16. Личната хигиена, чистота и здраве – правила, които са задължителни
17. Как да се храним и живеем здравословно
18. Измамните блаженства – алкохол, цигари, наркотици
19. Здравословно хранене и вредата от диетите – анорексия, булимия
20. Пубертетът и хигиена на човешкото тяло
21. Наднормено тегло и затлъстяване
22. Първа помощ в екстремни ситуации
23. Вредата от телевизора и компютъра
24. Психично здраве и личностно развитие
ЕКОЛОГИЧНО ОБРАЗОВАНИЕ
1. Видове отпадъци - битови, производствени, строителни и др.
2. Видове замърсявания на околната среда - последици
3. Правила за съхранение и работа с опасни вещества и смеси
4. Биологично разнообразие - намаляване и изчезване на определени видове
5. Биологично разнообразие - браконьерство
6. Категории защитени територии
7. Енергоспестяващи източници
8. Екологични проблеми – природни бедствия
9. Разделно събиране на отпадъци .Рециклиране
10. Човешкото всекидневие – източници на замърсяване
11. Водата – природен ресурс и основен фактор на живот
12. Екологични проблеми – природни бедствия
Да бъде чисто нашето училище
Шумът около нас
Градът на бъдещето
ИНТЕРКУЛТУРНО ОБРАЗОВАНИЕ
1. Културни идентичности
2. Заедно учим, играем и творим
3. Богатство на различни култури
4. Културни различия
5. Интеркултурни отношения
6. Конфликти в мултикултурна среда

7. Да приемем различия до нас, защото и ние сме различни от него
8. Проблеми с приятелите
9. Общуване с връстниците
10. Сътрудничество между различните култури
11. Лесно ли е да бъдеш толерантен?
12. Толерантност, търпимост, уважение към другите и към себе си
13. Агресията в училище и извън него
14. Ценностите, които осмислят човешкия живот
15. Благотворителност

ИЗГОТВИЛ: Комисия за разработване на Програма за гражданско, екологично, здравно и интеркултурно образование и Програма за гражданско, екологично, здравно и интеркултурно образование по Национална програма „Без свободен час“.